

Морозько А.П.,
аспірант кафедри ландшафтної архітектури та фітодизайну
Колесніченко О.В.,
доктор біологічних наук, професор
кафедри ландшафтної архітектури та фітодизайну
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

ПРОБЛЕМАТИКА ВИКОРИСТАННЯ ЗАСТАРІЛИХ СИНОНІМІЧНИХ НАЗВ ДЛЯ ДЕЯКИХ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДИНИ *ARALIACEAE* JUSS.

У часи динамічного розвитку науки і техніки наш світ стрімко змінюється і на місце звичним підходам та методам досліджень біологічних систем, що були актуальними ще на початку минулого століття, приходять сучасні, в основу яких покладено останні розробки та технології. В свою чергу це призводить до спростування чи оновлення певної інформації, яка роками могла залишатися істинною та незмінною, а наразі вже є неактуальною.

Родина вперше була описана А. Л. де Жюссье у 1789. Завдяки праці вченого *Umbelliferae* та *Araliaceae* Juss. почали розрізняти в якості окремих, самостійних родин. Проте, таке положення завжди викликало питання та суперечки навколо себе, а деякі класики виступали за об'єднання у одну родину. Бентамом та Гукером була розроблена перша система родини. З того часу деякі авторитетні вчені завдяки своїм дослідженням так чи інакше впливали на розміщення таксонів у родині, а отже і на ботанічну номенклатуру *Araliaceae* Juss.

Не зважаючи на те, що перші дослідження з структурної систематики та філогенії родини *Araliaceae* Juss. з'явилися наприкінці ХХ століття, на жаль, їх результати не знайшли свого широкого відображення однаково рівномірно у всьому науковому світі. Проблема вчасного оновлення наукової інформації у час сучасних технологій дотепер залишається актуальною.

У багатьох літературних джерелах для деяких видів родини *Araliaceae* Juss., окрім ботанічних, часто використовуються застарілі та народні назви, що у певній мірі ускладнює процес дослідження. Поряд з ними вживаються також синоніми котрі в даний момент можуть бути неактуальними, спростованими, недійсними, неприйнятими чи навіть незаконними. В результаті вивчення було встановлено, що у всіх без виключення представників досліджуваних нами видів існують синонімічні ряди, які можуть налічувати від 2 до 27 одиниць та мати різний статус.

Серед великої кількості інформації, яка нині існує у вільному доступі для дослідників є і та, що вже неактуальна, проте надалі невірною сприймається та дублюється на різних носіях створюючи певний дискомфорт у пошуках. Разом з такими джерелами інформації поряд зустрічається також деяка наукова література з ХІХ століття.

На основі сучасних досліджень протягом останніх років більшість наукового світу використовує затвердені, офіційно-прийняті ботанічні назви по відношенню до *Araliaceae*. Беручи це до уваги зазначимо, що і під час пошуку наукової інформації і при визначенні видового та систематичного складу родини на територіях ботанічних садів міста Києва, нам довелося зіткнутися з деякими проблемами, що пов'язані із застарілими даними та інформацією.

У деяких радянських виданнях зустрічається ботанічна назва *Aralia mandshurica* Rupr. & Maxim., що згідно з сучасними даними APG IV та The Plant List є синонімом інфравидового таксона виду *Aralia elata* (Miq.) – *Aralia elata* var. *mandshurica* (Rupr. & Maxim.) J.Wen.

З того моменту як Дж. Бентам і Дж. Гукер у своїй системі класифікації, що опублікована задовго до того, як було прийнято міжнародні правила ботанічної номенклатури, виокремлюють роди і *Acanthopanax* і *Eleutherococcus*, розпочинається криза ідентифікації їх представників. Так, у деяких базових джерелах радянських та пострадянських часів автори починають хибно виділяти та описувати представників з двох окремих роди, таку інформацію можна зустріти у наші часи.

У період з 1894 по 1978 рр. завдяки Т. Хармсу ці два роди об'єднують в один, помилково під спільною родовою назвою *Acanthopanax*, яка також довго використовувалась багатьма вченими. Нарешті, з 1978 р. і по наші дні офіційною та законно прийнятою назвою є *Eleutherococcus* Maxim., проте останні таксони з колишнього *Acanthopanax* китайські вчені Пінг і Шен перенесли не одразу, а лише у 1993 р. Отже, згідно з матеріалами сучасних авторитетних організацій, усі види які раніше входили до *Acanthopanax* нині належать до *Eleutherococcus* Maxim.

Таким чином у ході роботи стало відомо, що на територіях ботанічних садів міста Києва серед досліджуваних рослин до 5 з 6 представлених видів роду *Eleutherococcus* Maxim. (за винятком *E. senticosus* (Rupr. & Maxim.) Maxim.) вживається стара родова назва *Acanthopanax*, а *A. elata* (Miq.) широковідома лише як *Aralia mandshurica* Rupr. & Maxim.